

Структура екологічної компетентності включає: знання (усвідомлення основ екологічного природокористування, розуміння впливу навколишнього середовища на здоров'я пацієнтів та суспільства в цілому); уміння та навички (здатність застосовувати екологічно безпечні методи роботи, дотримуватися правил охорони природи, ощадливо використовувати ресурси); цінності та ставлення (зокрема, формування свідомого ставлення до природи, розуміння важливості сталого розвитку, розвиток екологічної етики у професійній діяльності) [3].

Медична сестра, маючи екологічну компетентність, може запобігати впливу шкідливих чинників довкілля на пацієнтів та надавати рекомендації щодо збереження здоров'я; дотримується екологічних норм у лікувальних закладах допомагає створювати безпечні та здорові умови для пацієнтів і персоналу та може стати прикладом для інших, поширюючи екологічно свідому поведінку та сприяючи формуванню екологічних цінностей у пацієнтів та суспільства; несе відповідальність за сталий розвиток, включаючи екологічну компетентність у свою професійну діяльність, роблячи внесок у збереження природних ресурсів та забезпечення сталого майбутнього [4].

Отже, екологічна компетентність у професійному становленні майбутніх медичних сестер дозволить їм усвідомлювати, як екологічні фактори впливають на здоров'я пацієнтів, сприятиме ефективному застосуванню принципів сталого розвитку в медичній практиці, допоможе формувати у пацієнтів навички здорового способу життя та усвідомлення зв'язку з природою, а також зниженню негативного впливу медичних установ на довкілля шляхом відповідального використання ресурсів та утилізації відходів.

Література

1. Герлянд Т. М. (2024). Екологізація професійної підготовки майбутніх фахівців у контексті повоєнного відновлення України. *Edukacja zawodowa i ustawiczna*, 9, Р. 427–438.
2. Нестерова Л. В., Лузан П. Г. Манько В. М., Герлянд Т. М. та ін. (2012). *Педагог професійної школи: методичний посібник*. Київ: Педагогічна думка.
3. Сірак І. (2019). Проблема підготовки майбутніх медичних сестер у педагогічній теорії та практиці. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 50, 195–199.
4. Степанюк А., Данюк М. (2017). *Формування професійно значущих якостей медичних сестер у процесі фахової підготовки: монографія*. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка.

ЯМКОВИЙ ОЛЕКСАНДР

Інститут професійної освіти НАПН України (м. Київ)

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Сучасна професійна освіта потребує впровадження інноваційних підходів і технологій, спрямованих на підвищення ефективності навчального процесу, поглиблене засвоєння знань та формування професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Педагогічну інновацію розглядають як особливу форму педагогічної діяльності і мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес створення, впровадження і поширення нового в освіті. Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації освітнього процесу до нових суспільно-історичних умов (Туркот, 2011).

До інноваційних підходів у сучасній освіті належать використання інтерактивних форм навчання, проєктної діяльності, мультимедійних ресурсів та інших засобів, що стимулюють активну участь студентів. Серед основних підходів, які взаємодоповнюють один одного і забезпечують комплексну професійну підготовку, виділяють компетентнісний, практико-орієнтований, особистісно-орієнтований, а також проблемне, проєктне, ігрове навчання, технології критичного мислення та інформаційно-комп'ютерні технології.

Особливого значення сьогодні набуває практико-орієнтований підхід, що поєднує теоретичну та практичну складові підготовки майбутніх фахівців. Це дає змогу студентам здобувати досвід реальної професійної діяльності ще під час навчання. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблемне навчання, яке створює умови для формування критичного мислення, розвитку навичок пошуку рішень і роботи в команді. Технологія проблемного навчання полягає у створенні викладачем навчальних ситуацій, що містять проблемні завдання, які студенти повинні розв'язати самостійно або у групах. Як зазначає М.М. Фіцула (2006), проблемне навчання є одним із засобів активізації та розвитку самостійності студентів, воно розкриває інтелектуальні здібності, сприяє кращому засвоєнню матеріалу та формує готовність долати труднощі.

Важливе місце у професійній підготовці посідає і проєктна технологія. За визначенням С. Гончаренка (1997), метод проєктів – це організація навчання, за якою учні набувають знань і навичок у про-

цесі планування й виконання практичних завдань – проектів. Метод проектів у підготовці майбутніх фахівців спрямований на реалізацію творчого потенціалу студентів та розвиток їхньої самостійності. Проектна діяльність формує мотивацію до навчання, інтерес до спеціалізованих дисциплін, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі. Вона сприяє розвитку пізнавальних умінь – відбору та узагальнення матеріалу, інтеграції знань із різних джерел, презентації результатів. Участь у проектах формує дослідницькі й комунікативні навички, організаторські здібності, ініціативність та відповідальність. Студенти мають змогу приміряти різні ролі в колективі або працювати індивідуально, що розвиває гнучкість і самовизначення. Проектна технологія забезпечує ефективну професійну підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного самостійно розв'язувати завдання, працювати в команді й вести конструктивний діалог. Викладач у цьому процесі виступає не лише джерелом інформації, а й координатором, наставником та учасником, забезпечуючи зворотний зв'язок і підтримку.

Не менш значущими є особистісно-орієнтовані технології навчання. Вони сприяють розвитку комунікативних навичок, уміння розв'язувати проблеми, знаходити різні варіанти поведінки у складних ситуаціях, виховують співчуття та повагу до інших. Використання цього підходу стимулює творчість і критичне мислення студентів, формує культуру професійного спілкування, створює умови для самовираження та виявлення індивідуальних здібностей.

Важливою інноваційною формою сучасної підготовки фахівців є дуальна освіта, яка поєднує теоретичну підготовку у закладі освіти з практичною діяльністю на виробництві. Такий підхід забезпечує тісний зв'язок між теорією та практикою, дозволяє студентам не лише засвоювати фундаментальні знання, а й застосовувати їх у реальних умовах професійної діяльності. Це сприяє формуванню стійких навичок, розвитку критичного мислення та здатності оперативно реагувати на виробничі виклики. Завдяки цьому випускники закладів освіти краще орієнтуються у вимогах сучасного ринку праці, швидше адаптуються на робочих місцях та відповідають очікуванням роботодавців. Разом із набуттям професійних компетентностей дедалі більшої ваги набуває формування так званих «soft skills» – комунікативних, організаційних і креативних умінь. Вони забезпечують ефективну співпрацю в команді, розвиток лідерських якостей і емоційного інтелекту, що є визначальними для конкурентоспроможності фахівця у XXI столітті. Таким чином, сучасна підготовка спеціаліста передбачає не лише оволодіння фаховими знаннями, а й розвиток гнучких навичок, необхідних для професійного та особистісного зростання.

З метою гармонійного поєднання професійних та особистісних компетентностей у сучасному освітньому процесі дедалі ширшого застосування набувають інтерактивні технології навчання, серед яких особливе місце займають тренінги, ділові ігри та кейс-метод. Науковці виокремлюють серед їхніх основних завдань розвиток комунікативних умінь; створення комфортного та сприятливого емоційного середовища для всіх учасників навчання; формування навичок роботи в команді та вміння висловлювати свої думки; сприяння виникненню інтересу до навчання та внутрішньої мотивації; розкриття та розвиток творчого потенціалу. Технології інтерактивного навчання відрізняються тим, що в освітньому процесі активно взаємодіють всі студенти на засадах співпраці та взаємного навчання. Основним джерелом мотивації виступає зацікавленість студентів, що призводить до високого рівня активності в навчальній діяльності. Викладач, застосовуючи інтерактивні технології навчання, виступає як рівноправний партнер студентів, забезпечуючи організаційну та консультаційну підтримку (Ребуха, 2022).

Ефективним інструментом є ігрові технології, які роблять навчання емоційно насиченим та запам'ятовуваним, активізують пізнавальні процеси та підвищують мотивацію студентів до професійного самовдосконалення. Вони можуть реалізовуватися у вигляді ділових, рольових, організаційно-діяльнісних ігор, які моделюють професійні ситуації. Ігрова діяльність виконує низку важливих функцій: мотиваційну (стимулює інтерес студентів до навчання); комунікативну (сприяє засвоєнню норм і культури професійного спілкування); функцію самореалізації (дає змогу кожному учаснику проявити власні можливості); розвивальну (формує увагу, силу волі та інші психічні якості); розважальну (забезпечує отримання позитивних емоцій); діагностичну (допомагає виявити прогалини у знаннях, уміннях, навичках та особливостях поведінки); корекційну (сприяє внесенню конструктивних змін у формування особистості майбутнього фахівця).

Отже, сучасні підходи й технології професійної підготовки студентів передбачають інтеграцію компетентісного, практико-орієнтованого, проблемного, проектного та особистісно-орієнтованого навчання із застосуванням інноваційних методів. Їхнє використання забезпечує підготовку конкурентоспроможних, мобільних і креативних фахівців, здатних успішно адаптуватися до викликів сучасного суспільства й ринку праці.

Література

1. Гончаренко С.У. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.
2. Ребуха Л.З. (2022). *Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія*. Тернопіль: Західноукраїнський національний університет.
3. Туркот Т.І. (2011). *Педагогіка вищої школи: навчальний посібник*. Київ: Кондор.
4. Фіцула М.М. (2006). *Педагогіка: навчальний посібник*. Київ: Академвидав.